

JOAN F. MIRA

*“No sé si, en un cas
impensable de buit
total de poder (sense
jutges ni presons,
ni administració,
ni policia ni exèrcit),
la bona gent
de Barcelona
o de València eixiria
al carrer a assaltar
botigues i centres
comercials,
a endur-se a casa
pernills i neveres;
o si entraria
a destrossar museus
i oficines municipals,
a robar mobles
del palau
de la Generalitat”*

Alí Babà

Els teòlegs clàssics han cregut sempre en l'existència d'una naturalesa humana, els antropòlegs no, i no sé qui té raó. Si la naturalesa humana és un fons animal i pervers, o si és un fons bondadós i angelical, o la barreja d'una cosa i de l'altra, no és cosa decidida per trenta segles de filosofia. Ni qui és més naturalment humà, si el “civilitzat” o el “salvatge”. O si l'instint més natural dels humans és la ferocitat i la rapinya, o la solidària preservació dels béns comuns. Podríem continuar especulant, però el que jo volia recordar ací són les escenes que tothom ha pogut veure a la televisió les setmanes passades, a Bàssora, a Bagdad o a Kirkuk, i no sé si en altres llocs del dissortat Iraq. En pocs dies, o en un sol dia, s'esfondrava o simplement es fonia en el no res tot l'aparell que manté allò que en solem dir ordre públic: no solament l'aparell repressiu d'una dictadura feroc (l'únic efecte positiu de la guerra), sinó tota l'administració en bloc, inclosa la municipal, i tota la policia, inclosa la de trànsit i la guàrdia urbana. El buit total de tota forma de poder públic: ni un sol uniforme als carrers (els uniformes dels soldats americans encara no comptaven per al cas), res de res. L'efecte va ser fulminant: el saqueig massiu, la mala gent i la bona gent corrent pels carrers carregada amb el botí suculent, joves i vells, dones i criatures, rebentant portes de botigues i de cases i palaus dels capitosos del règim, d'oficines públiques, d'hospitals, de biblioteques i museus, de tot edifici o local susceptible de ser assaltat. He vist senyores d'aire respectable transportant ventiladors, roba de llit, cadires. Apacibles ancians amb un carretó ple de mobles. Xiquets plens d'il·lusió destrossant llibres i vitrines. Pares de família amb matalassos o butaques sobre el cap. I tothom tan content, cap a casa, amb la seua part de la rapinya o després d'haver destrossat vidres, espills, mobiliari d'oficines públiques, qualsevol cosa que trobaren per davant. No parle tant de les biblioteques i museus, on la destrossa deu haver estat cosa de poca gent, delinqüents i bèsties del profit i de la destrucció: si hi ha una cosa imperdonable, dins dels desastres de la guerra, és la insensibilitat dels ocupants, que no van posar-hi guàrdia dissuasòria des del primer moment: imperdonable, perquè aquest desastre sí que es podia evitar. Parle sobretot del saqueig popular general, de les famílies senceres que alegrement assaltaven i robaven, d'aquella gent de vida normal i modesta (o no tan modesta: un home conta al diari que els seus veïns, benestants i ben proveïts de tot, carregaven queviures de franc al supermercat més pròxim) que els dies del caos simplement participen del saqueig general.

Com si la “naturalesa humana” fóra també això: esperar la destrucció efímera de l'ordre civil, aprofitar l'absència de coacció, i actuar segons un instint profundíssim de rapinya i destrucció. Ho hem vist en casos comparables: en barris negres de Nova York i de Los Angeles en dies de revolta, a Caracas o a Rio de Janeiro, en ciutats africanes, a tot arreu on per un moment desapareixen dels carrers els símbols o la força de l'autoritat pública. No sé si seria possible també a Europa, segurament sí, tot i que ens costa molt d'imaginar. No sé si, en un cas impensable de buit total de poder (sense jutges ni presons, ni administració, ni policia ni exèrcit), la bona gent de Barcelona o de València eixiria al carrer a assaltar botigues i centres comercials, a endur-se a casa pernills i neveres; o si entraria a destrossar museus i oficines municipals, a robar mobles del palau de la Generalitat. No sé si la gent de Bagdad és naturalment (o “culturalment”) més bèstia que la gent de Milà o d'Amsterdam. Em costa molt d'entendre, tot plegat. I aquesta bona gent, els dies del saqueig, s'acostaven a les càmeres de televisió i cridaven alegrement “Alí Babà, Alí Babà!” La cova del tresor s'havia obert màgicament (el “Sèsam, obre't” eren els tancs dels *marines*), i tothom trobava natural ser lladre. Això també és naturalesa humana, o potser no.